

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗИНА**

БОЙЧЕНКО АРТЕМ ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 373.5.016.796.332(043.5)

**ФОРМУВАННЯ РУХОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ
УЧНІВ 8–9 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФУТБОЛОМ
З ВИКОРИСТАННЯМ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

13.00.02 – теорія та методика навчання
(фізична культура, основи здоров'я)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Харків – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Школа Олена Миколаївна,
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
завідувач кафедри фізичного виховання.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Грибан Григорій Петрович,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
завідувач кафедри фізичного виховання та рекреації;

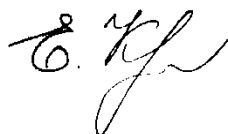
кандидат педагогічних наук
Жамардій Валерій Олександрович,
Вищий державний навчальний заклад України
«Українська медична стоматологічна академія»,
викладач кафедри фізичного виховання та здоров'я,
фізичної реабілітації, спортивної медицини.

Захист відбудеться 30 травня 2018 року о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.051.19 у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 6, ауд. 2-43.

З дисертацією можна ознайомитись у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Автореферат розісланий 28 квітня 2018 року.

**В. о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради**

О. В. Кабацька

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сучасному етапі все більшої актуальності набуває питання формування рухових здібностей учнів загальноосвітніх навчальних закладів як підґрунтя для збереження здоров'я та підвищення рухової активності. Предмет «Фізична культура» є універсальним засобом різнобічного розвитку особистості, що орієнтує освітній процес на зміцнення здоров'я учнів, їх фізичний розвиток, набуття знань, умінь і навичок у галузі фізичної культури і спорту, фізичне вдосконалення, формування культури здорового способу життя. Урок фізичної культури є основною формою фізичного виховання учнів розглядається як взаємодія вчителя та учня, спрямований на виконання технічних і тактичних дій, прийомів і фізичних вправ із різних видів спорту, а також на використання навичок здорового способу життя в різних формах рухової, ігрової та змагальної діяльності. У свою чергу, освітній процес у школі спрямований формувати стійкі мотиви та потреби учнів дбайливе ставлення до власного здоров'я, гармонійний розвиток фізичних і психічних якостей, творче застосування засобів фізичної культури в організації здорового способу життя. Перспективним шляхом подолання негативних тенденцій в освіті та фізичному вихованні зокрема, є підготовка вчителів фізичної культури, які могли б здійснювати освітній процес на ґрунті особистісного творчого потенціалу, активного пізнання оточуючого світу, використовуючи передові сучасні технології навчання.

Напрямами вирішення вказаного завдання є інноваційні підходи до підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів, діяльність яких характеризується самостійністю, професійним саморозвитком, освоєнням і впровадженням інноваційних технологій. Саме такий підхід (Г. Грибан, 2014; М. Носко, 2016; В. Сутула, 2016 та інші) дозволить науково обґрунтувати мету сучасної системи шкільного фізичного виховання, а саме формування здоров'я та особистісно-орієнтованої фізичної культури з його змістом, тобто «виховання тілесного через духовне» (П. Лесгафт), переорієнтувати фізичне виховання з освітньо-спортивного напрямку на компетентісно-діяльнісний (Ю. Бойчук, 2013; К. Мулик, 2016; А. Осіпцов, 2017; О. Школа, 2016 та інші). Отже, навчання фізичним вправам учнів загальноосвітніх навчальних закладів повинно ґрунтуватися на використанні сучасних методів і технологій навчання (С. Єрмаков, 2016; В. Жамардїй, 2016; О. Кабацька, 2016 та інші).

Сучасні соціально-економічні умови життя, погіршення навколишнього середовища в Україні призвели до появи вад здоров'я у 80-85 % учнівської та студентської молоді (Г. Апанасенко, 2007; Т. Круцевич, 2015 та інші). У Загальнодержавній цільовій соціальній програмі розвитку фізичної культури та спорту на 2012–2016 роки зазначається, що одним із пріоритетних завдань є розвиток культури здоров'я молоді протягом освітнього процесу. Тому, формування фізичної культури школярів слід розглядати саме як педагогічну проблему (розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 р. № 828-р). У зв'язку з цим пріоритетним завданням модернізації освіти є збереження та

зміцнення здоров'я, формування цінностей здорового способу життя учнівської молоді (М. Гончаренко, 2015; Г. Грибан, 2014; С. Єрмаков, 2016 та інші).

В останні роки особливої актуальності зазначена проблема набула серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів – фундаменту майбутніх фахівців різних спеціальностей. Загальновідомо, що одним із найважливіших факторів залучення учнів до здорового способу життя, зміцнення здоров'я, профілактики шкідливих звичок, підвищення рухової активності, підготовки до майбутнього життя є заняття різними видами спорту, зокрема футболом, який сьогодні завдяки своїй демократичності набуває дедалі більшої популярності в усьому світі (С. Галюза, 2013; В. Костюкевич, 2006; І. Максименко, 2014; Г. Таможанська, 2017 та інші).

Аналіз літературних джерел і узагальнення досвіду практиків указують на те, що сьогодні існує низка проблем і суперечностей, які не дозволяють ефективно використовувати засоби футболу з метою зміцнення здоров'я учнів (Г. Грибан, 2014; С. Єрмаков, 2015; Ж. Козіна, 2014; Т. Круцевич, 2003; М. Носко, 2014; В. Платонов, 2015; О. Школа, 2016 та інші): відсутність єдиної науково обґрунтованої системи оздоровлення та підготовки учнів до вступу до закладів вищої освіти та до їх майбутньої професійної діяльності, яка б базувалася на використанні занять з футболу; необхідність виконання основного завдання державної програми з фізичного виховання – зміцнення здоров'я та скорочення кількості годин на заняття з фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах; потребою у збільшенні рухової активності учнів і недостатньою розробленістю підходів щодо застосування інноваційних технологій у процесі навчання учнів фізичним вправам і необхідністю їх використання на заняттях з фізичної культури.

Вирішенню цих основних проблем сприятиме обґрунтування й упровадження методики навчання футболу учнів 8–9 класів із використанням інноваційних технологій. Отже, актуальність визначеної проблеми, її недостатня теоретична та практична розробленість зумовили вибір теми дослідження **«Формування рухових здібностей учнів 8–9 класів у процесі занять футболом з використанням інноваційних технологій»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно з планом науково-дослідної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради на 2015–2017 рр. «Організаційно-методологічні засади підготовки вчителя для сучасної школи XXI століття у контексті інтеграції України в європейський освітній простір» і відповідно до тем науково-дослідної роботи кафедр теорії та методики фізичного виховання «Теоретико-методичні засади організації навчального процесу на основі індивідуалізації у фізичному вихованні та спорті учнівської та студентської молоді» та фізичного виховання «Теоретико-методичні основи застосування інформаційних, педагогічних та медико-біологічних технологій для формування здорового способу життя студентів», а також зі Зведеним планом науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. у межах комплексної теми 2.4 «Теоретико-методичні основи індивідуалізації у фізичному вихованні і спорті» (номер державної реєстрації 0112U002001); а також у рамках науково-дослідної роботи, що фінансується за рахунок державного бюджету Міністерства освіти і

науки України на 2015–2016 рр. «Теоретико-методичні основи використання засобів інформаційної, педагогічної, медико-біологічної спрямованості для рухового і духовного розвитку та формування здорового способу життя» (номер державної реєстрації 0115U004036).

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (протокол № 10 від 21 травня 2014 р.) й узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 8 від 25.11.2014 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити методику формування рухових здібностей учнів 8–9 класів у процесі занять футболом з використанням інноваційних технологій.

Відповідно до поставленої мети було визначено такі **завдання дослідження**:

1. З'ясувати стан дослідження педагогічної проблеми навчання фізичним вправам учнів 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

2. Визначити динаміку показників фізичної підготовленості та функціонального стану організму учнів 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

3. Виявити раціональне співвідношення специфічних і неспецифічних засобів підготовки у річній програмі занять з футболу учнів 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

4. Обґрунтувати обсяги застосування інноваційних технологій у процесі занять футболом учнів 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

5. Теоретично обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити методику формування рухових здібностей учнів 8–9 класів у процесі занять футболом з використанням інноваційних технологій.

Об'єкт дослідження – процес фізичного виховання учнів 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Предмет дослідження – методика формування рухових здібностей учнів 8–9 класів у процесі занять футболом з використанням інноваційних технологій.

Методи дослідження: *теоретичні (для формування теоретико-методологічних засад дослідження):* аналіз та узагальнення літературних даних щодо теми дослідження; *емпіричні (для визначення загального фізичного стану учнів):* анкетування; педагогічне спостереження; тестування рівня розвитку рухових здібностей; функціональні методи дослідження; педагогічний експеримент; *статистичні (для оцінки стану та динаміки змін досліджуваних показників):* методи математичної статистики для кількісного та якісного аналізу одержаних результатів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше*:

– визначено динаміку показників фізичної підготовленості та функціонального стану організму учнів 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів;

– обґрунтовано та розроблено річну програму занять «Футбол дітям» для учнів 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, яка базується на використанні оптимальних співвідношень специфічних і неспецифічних засобів підготовки;

– визначено позитивні зміни параметрів функціональної, фізичної, технічної підготовленості учнів 8–9 класів із застосуванням інноваційних технологій;

- теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено методика формування рухових здібностей учнів 8–9 класів у процесі занять футболом з використанням інноваційних технологій.

Крім того, доповнено та розширено базу даних щодо вдосконалення техніко-тактичних навичок учнів 8–9 класів у процесі навчання футболу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх впровадження в процес занять фізичними вправами учнів 8–9 класів. Використання у дисертаційному дослідженні річної програми занять з футболу дозволяє покращити рівень фізичної, технічної підготовленості, функціонального стану організму та показники стану здоров'я учнів. Обґрунтовані в процесі наукових пошуків кількісні параметри фізичної, технічної підготовленості можуть застосовуватися для оптимізації інтегральної підготовки учнівських команд з футболу до участі в змаганнях різного рівня. Розроблена методика формування рухових здібностей учнів 8–9 класів у процесі занять футболом з використанням інноваційних технологій дозволяє підвищити ефективність процесу навчання на уроках фізичної культури завдяки застосуванню методів наочності та спеціальних комплексів фізичних вправ. Матеріали таблиць, практичні рекомендації та висновки можна застосовувати в освітньому процесі закладів вищої освіти, вищих училищ фізичної культури під час вивчення відповідних курсів: «Футбол з методикою викладання», «Спортивні ігри з методикою викладання», «Основи спортивного тренування», «Підвищення спортивної майстерності (футбол)», «Управління підготовкою юних спортсменів» тощо.

Основні положення, висновки та результати дослідження впроваджено:

– в освітній процес учнів Харківського навчально-виховного комплексу № 112 Харківської міської ради Харківської області (довідка про впровадження № 413 від 30.05.2017 р.); Харківської гімназії № 82 (довідка про впровадження № 02–34/672 від 27.07.2017 р.); комунального закладу «Маріупольська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 38 Маріупольської міської ради Донецької області» (довідка про впровадження № 270 від 18.09.2017 р.); Комунального закладу «Маріупольська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 67 Маріупольської міської ради Донецької області» (довідка про впровадження № 01/432 від 25.09.2017 р.);

– в освітній процес студентів Харківського коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка про впровадження № 01–13/808 від 06.10.2017 р.) під час вивчення навчальних дисциплін «Футбол з методикою викладання», «Теорія і методика спортивного тренування», «Основи юнацького спорту», «Підвищення спортивної майстерності (футбол)», «Фізична культура»;

– у навчально-тренувальний процес комунального закладу «Комплексна дитячо-юнацька спортивна школа № 8 Харківської міської ради (довідка про впровадження № 137 від 02.11.2016 р.); комунального закладу «Комплексна дитячо-юнацька спортивна школа № 4 Харківської міської ради (довідка про впровадження № 158 від 02.10.2017 р.) та Харківської обласної громадської організації

«Спортивно-оздоровчий центр «Грація» (м. Харків) (довідка про впровадження № 17 від 23.10.2015 р.).

Особистий внесок здобувача полягає у постановці проблеми, виборі напрямку наукових пошуків, аналізі й узагальненні даних літературних джерел за обраною темою, формулюванні мети, об'єкта, предмета та завдань дослідження, підборі відповідних методів дослідження, організації та проведенні педагогічного експерименту, аналізі, узагальненні та статистичній обробці отриманих даних, написанні тексту дисертації. У спільних публікаціях автору належать матеріали дослідження кількісних характеристик функціональної, фізичної, технічної та теоретичної підготовленості учнів 8–9 класів.

Апробація результатів дисертації. Основні результати наукових пошуків і практичних доробків дисертаційної роботи було представлено в доповідях конференцій, зокрема: *міжнародних* – V та X міжнародних науково-методичних інтернет-конференціях «Актуальні проблеми розвитку традиційних і східних єдиноборств» (Харків, 2011, 2016); X Міжнародній науковій конференції «Физическое воспитание и спорт в высших учебных заведениях» (Харків-Белгород-Красноярськ, 2014–2015); міжнародній науково-практичній конференції «Педагогика, теория, практика» (Варшава, 2014, 2016); IX міжнародній науково-методичній конференції «Сучасні технології в галузі фізичного виховання та спорту» (Харків, 2015); V міжнародній науково-практичній конференції факультету фізичного виховання «Проблеми формування здорового способу життя дітей і молоді та шляхи їх вирішення» (Харків, 2016); *всеукраїнських* – Всеукраїнській науково-практичній конференції «Формування професійної культури майбутніх педагогів в умовах модернізації освіти» (Харків, 2012); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Науково-методичні основи сучасного навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах: актуальні проблеми, досвід, перспективи вдосконалення» (Харків, 2013); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Компетентісно-орієнтований підхід до освіти» (Харків, 2014); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фізична культура: теорія і практика» (Полтава, 2016); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Розвиток виховної роботи у сучасному вищому навчальному закладі: змістовні домінанти та тенденції» (Харків, 2016); *обласних* – X ювілейній обласній науково-практичній конференції «Фізичне виховання студентів як запорука формування моральності та здоров'я нації» (Харків, 2011); *регіональних* – II науково-практичній конференції «Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки фахівців в умовах сучасного освітнього простору» (Харків, 2016); регіональній науково-практичній конференції «Шляхи і засоби формування педагогічної культури майбутніх педагогів у процесі навчання та позааудиторній роботі» (Харків, 2012); обласних конференціях тренерів з футболу (Харків, 2012–2015), засіданнях кафедри футболу й кафедри олімпійського та професійного спорту Харківської державної академії фізичної культури (Харків, 2012–2016).

Публікації. За темою дисертації автором опубліковано 35 наукових праць (з них 10 – одноосібних), у тому числі 7 статей – у провідних наукових фахових виданнях України, 1 – у виданні, що входить до міжнародних наукометричних баз,

7 статей – в інших виданнях, 15 – у матеріалах науково-практичних конференцій, 3 навчально-методичних посібника, 2 – методичні рекомендації.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (175 найменувань, з них 21 – іноземною мовою) та трьох додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи складає 237 сторінок (9,9 д.а.), з них 158 сторінок основного тексту (6,6 д.а.). Робота ілюстрована 16 таблицями та 11 рисунками.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи; показано зв'язок із науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет дослідження, її мету та завдання; охарактеризовано методи й організацію дослідження; розкрито наукову новизну одержаних результатів та їхнє практичне значення; подано інформацію про апробацію роботи, загальні відомості про публікації автора з проблеми дослідження; вказано структуру та обсяг дисертації.

У *першому розділі* **«Теоретико-методичні основи використання інноваційних технологій в процесі занять футболом учнів 8–9 класів»** подано аналіз матеріалів наукової та науково-методичної літератури, присвяченої теоретичним концепціям процесу формування рухових здібностей учнів і застосування інноваційних методик у процесі занять футболом.

Проведений аналіз показав, що проблема формування рухових здібностей учнів загальноосвітніх навчальних закладів із використанням інноваційних технологій є актуальною. Виявлено, що для успішного навчання на уроках фізичної культури потрібно використовувати новітні технології, які можуть залучати учнів до фізкультурно-оздоровчої діяльності, підключати їх до активного пізнавального процесу та зміцнювати здоров'я. Відомо, що футбол є одним із найбільш привабливих, видовищних, динамічних видів рухової активності та набирає усе більшої популярності серед учнівської та студентської молоді. Результати аналізу і узагальнення даних спеціальної науково-методичної літератури засвідчили різноплановість сучасних наукових досліджень щодо методик навчання на заняттях із фізичної культури учнів і студентів. У переважній частині робіт висвітлюється підтримка необхідного рівня розвитку фізичних здібностей учнів. Для реалізації завдань, поставлених державою перед системою освіти щодо процесу навчання з фізичної культури учнів, формування в них сучасного світогляду, рухових здібностей, творчості, самоосвіти, зміцнення здоров'я, в освітньому процесі загальноосвітніх навчальних закладів необхідно застосовувати інноваційні методики навчання разом з традиційними. Однак, використання інноваційних технологій у процесі занять футболом учнів 8–9 класів є недостатньо вивченими.

Переваги вказаних технологій під час навчання в школі ґрунтуються на особливостях функціональних можливостей організму, рівні фізичної підготовленості учнів, а фізичне навантаження визначається за рахунок цих особливостей. Зазначене обумовило формулювання мети та завдань дослідження, пов'язаних із можливістю використання нових засобів (вправ скіпінгу, методики «Табата», спеціальних футбольних тренажерів і комп'ютерної навчальної програми)

у процесі занять футболом для оптимізації та урізноманітнення освітнього процесу, формування рухових здібностей і зміцнення здоров'я учнів.

У другому розділі «Дослідження стану існуючої практики фізичного виховання та формування рухових здібностей учнів 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів» подано характеристику методів, організацію дослідження, проведений аналіз навчальної програми з фізичної культури для учнів 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, визначена ступінь впливу занять футболом із використанням інноваційних технологій на функціональні характеристики та показники рухових здібностей учнів 8–9 класів.

Дослідження в дисертаційній роботі здійснювалося протягом 2012–2017 рр. та включало три взаємопов'язаних етапи. Перший етап (2012–2013 рр.) полягав у вивченні теоретико-методологічної бази дослідження, сучасного стану розвитку визначеної проблеми, формування наукового апарату, вибору методів дослідження. На другому етапі (2013–2015 рр.) було проведено констатувальний експеримент з учнями 8–9 класу Харківського навчально-виховного комплексу № 112 Харківської міської ради Харківської області з метою визначення рівня розвитку рухових здібностей і функціонального стану організму учнів. Для визначення інтересів та мотивації до занять з фізичної культури було проведено анкетування учнів, визначено доцільність використання вправ скіпінгу, вправ за методикою «Табата», вправ на спеціальних футбольних тренажерах із застосуванням комп'ютерної навчальної програми, розроблено й теоретично обґрунтовано методику формування рухових здібностей учнів 8–9 класів на заняттях з футболу та річну програму занять з футболу. Для проведення формувального експерименту учнів було розподілено на експериментальну (ЕГ) та контрольну (КГ) групи. Для визначення однорідності ЕГ і КГ було проведено порівняння за усіма показниками, які отримані в констатувальному експерименті. Для вибору учнів до експериментальної групи було використано особистісно-орієнтований підхід, який дозволив підібрати групу учнів за інтересом (до вправ скіпінгу та методики «Табата»). Навчальні заняття обох груп були спрямовані на формування рухових здібностей учнів 8–9 класів і покращення стану здоров'я. Формувальний етап експерименту проходив у два етапи. На першому етапі учні обох груп займалися за традиційною навчальною програмою з фізичної культури для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів (на уроках із фізичної культури, модуль «Футбол» і на заняттях з футболу, деякі з них відвідували спортивну секцію з футболу). По закінченню навчального року були виявлені показники фізичної підготовленості учнів. Другий етап формувального експерименту дозволив включити в заняття з футболу експериментальної групи розроблену методику. Суттєвою відмінністю методики, яка впроваджувалася в експериментальній групі було комплексне застосування на заняттях з футболу вправ скіпінгу, методики «Табата», спеціальних тренажерів і комп'ютерної навчальної програми «М'яч», а також організація та використання самостійних занять. Вона передбачала застосування специфічних і неспецифічних засобів тренування в співвідношенні 60 % : 40 %. Принциповою різницею у заняттях футболу між групами було те, що три рази на тиждень учні ЕГ використовували інноваційні технології, а учні КГ – займалися за традиційною програмою, яка

вміщувала в себе співвідношення засобів тренування 55 % : 45 %. Кожне заняття тривало 90 хв та проводилося в позакласний час. Експериментальна методика розрахована на навчальний рік. Для виконання поставлених завдань учні були ознайомлені з метою, завданнями та змістом дослідження, що сприяло активній участі учнів 8–9 класів у дослідженні та підвищенню їх мотивації до занять із фізичної культури. Методика перевірялася за динамікою змін досліджуваних показників у порівнянні з початковими та наприкінці дослідження визначалася ефективність використання розроблених інноваційних технологій у процесі занять футболом. У кінці дослідження проводилися залікові ігри для визначення техніко-тактичної підготовленості учнів 8–9 класів обох груп. Контрольні випробування проводились у звичайних умовах освітнього процесу.

На третьому етапі (2015–2017 рр.) було оброблено результати дослідження за допомогою методів математичної статистики, сформульовано висновки дисертаційної роботи, підготовлені практичні рекомендації, оформлено дисертаційну роботу, отримані результати впроваджено в практичну діяльність.

Проаналізовано результати анкетування учнів 8–9 класів щодо застосування видів рухової активності в процесі навчання, яким учні віддають перевагу. З'ясовано, що більшість респондентів (35 %) віддали перевагу футболу, а 31 % – деяким видам аеробіки. Результати анкетування учнів дозволили визначити із великої кількості видів сучасної аеробіки лише два, які найбільш цікаві, а також підходять учням для занять. За допомогою проведеного анкетування до річної програми навчання учнів 8–9 класів для занять з футболу були включені спеціальні комплекси фізичних вправ аеробіки – скіпінгу та методики «Табата». У дану програму було впроваджено спеціальні футбольні тренажери, що будуть допомогати вдосконалювати техніко-тактичну підготовку (відпрацювання футбольних прийомів, кидків, ударів), а також спеціальну комп'ютерну навчальну програму «М'яч» для саморозвитку та навчання дій у футболі, для кращого сприйняття інформації та зменшення часу на пояснення вправ і спеціальних дій. Проведення на другому етапі констатувального експерименту дозволило встановити наступне. Учні 8–9 класів експериментальної групи у випробуваннях «Теплінг-тест», «Біг 10x10 м по периметру квадрата» були сильнішими ($p < 0,001$), проте в тестах «Біг 30 м», «Стрибок у довжину з місця», «Кидок медбола 2 кг» вони відстають від однолітків із контрольної групи несуттєво ($p > 0,05$). У тесті «6-хвилинний безперервний біг» перевагу одержують учні контрольної групи ($p < 0,01$). Отримані дані, що показують різні сторони розвитку та підготовленості учнів носять суперечливий характер. Це свідчить, із одного боку, про різний ступінь функціонального стану контингенту досліджуваних, а з іншого, про різний стан розвитку рухової активності та фізичної підготовленості учнів. Важливими показниками, необхідними для реєстрації в цілях визначення оцінки динаміки розвитку організму в ході організації освітнього процесу, є показники функціонального стану учнів 8–9 класів. У групі учнів 8–9 класів достовірно розходження виявлено також тільки в показниках часу максимальної затримки дихання. Слід відзначити позитивну динаміку відновлення учнів на першій і другій хвилинах, проте до належних норм ЧСС після другої хвилини не повертається, з урахуванням необхідних 85–90 % від початкового.

Таким чином, на початкових етапах педагогічного експерименту в досліджуваних параметрах між представниками обох груп істотних різниць не спостерігалось. Отримані дані констатувального експерименту й аналіз традиційної навчальної програми для учнів загальноосвітніх навчальних закладів свідчать про недостатню ефективність існуючих методик навчання в процесі занять футболом для розвитку рухових здібностей учнів 8–9 класів, необхідність розробки й впровадження принципово нових методик й підходів у процесі фізичної культури, які можуть краще вирішувати поставлені завдання, відповідати індивідуальним особливостям учнів й сприяти максимально ефективній реалізації їх інтересів.

У *третьому розділі «Обґрунтування ефективності методики формування рухових здібностей учнів 8–9 класів у процесі занять футболом з використанням інноваційних технологій»* представлено експериментальне обґрунтування функціональних характеристик і показників фізичної підготовленості учнів 8–9 класів, наведено матеріали з обґрунтування річної програми занять, а також представлено методику формування рухових здібностей учнів, надані практичні рекомендації. Для того, щоб у подальшому навчанні учні 8–9 класів у процесі занять футболом досягли певних результатів була розроблена модель експериментального навчання футболу, що складалася з двох етапів дослідження (рис. 1, стор. 10).

На першому етапі дослідження використовувалися базові методи, форми, засоби навчання футболу, а також надавалися вправи загальної фізичної підготовки. На другому етапі дослідження розроблена річна програма занять «Футбол дітям», що розрахована на 102 години за семестр і впроваджувалася експериментальна методика формування рухових здібностей учнів 8–9 класів у процесі занять футболом із використанням інноваційних технологій. Для перевірки потенційних можливостей учнів займатися футболом із використанням інноваційних технологій необхідно було обґрунтувати річну програму занять. На основі річної програми розроблено й впроваджено методику формування рухових здібностей учнів 8–9 класів, яка складається з комплексного використання в заняттях з футболу сучасних інноваційних методик аеробіки та спеціального футбольного обладнання. При цьому найважливішим принциповим питанням було співвідношення специфічних і неспецифічних засобів навчання, від яких залежить підвищення рівня фізичної підготовленості учнів 8–9 класів, зростання їхньої спортивної майстерності й інтересу до занять.

Було організовано порівняльний педагогічний експеримент, в якому взяли участь дві групи учнів. Вони не мали суттєвих відмінностей за показниками фізичної, технічної підготовленості та функціонального стану організму і здоров'я учнів. За задумом другого етапу формування експерименту учні контрольної та експериментальної груп (по 44 та 46 учнів відповідно) протягом року виконували різні співвідношення фізичних навантажень: експериментальна група – 60 % специфічних і 40 % неспецифічних засобів, а контрольна група продовжувала виконувати 55 % специфічних і 45 % неспецифічних засобів (згідно державної навчальної програми).

Для виявлення ефективності використання річної програми занять, апробованих групами в учнів двічі за період експерименту тестувалися рівні фізичної, технічної підготовленості та функціонального стану організму.

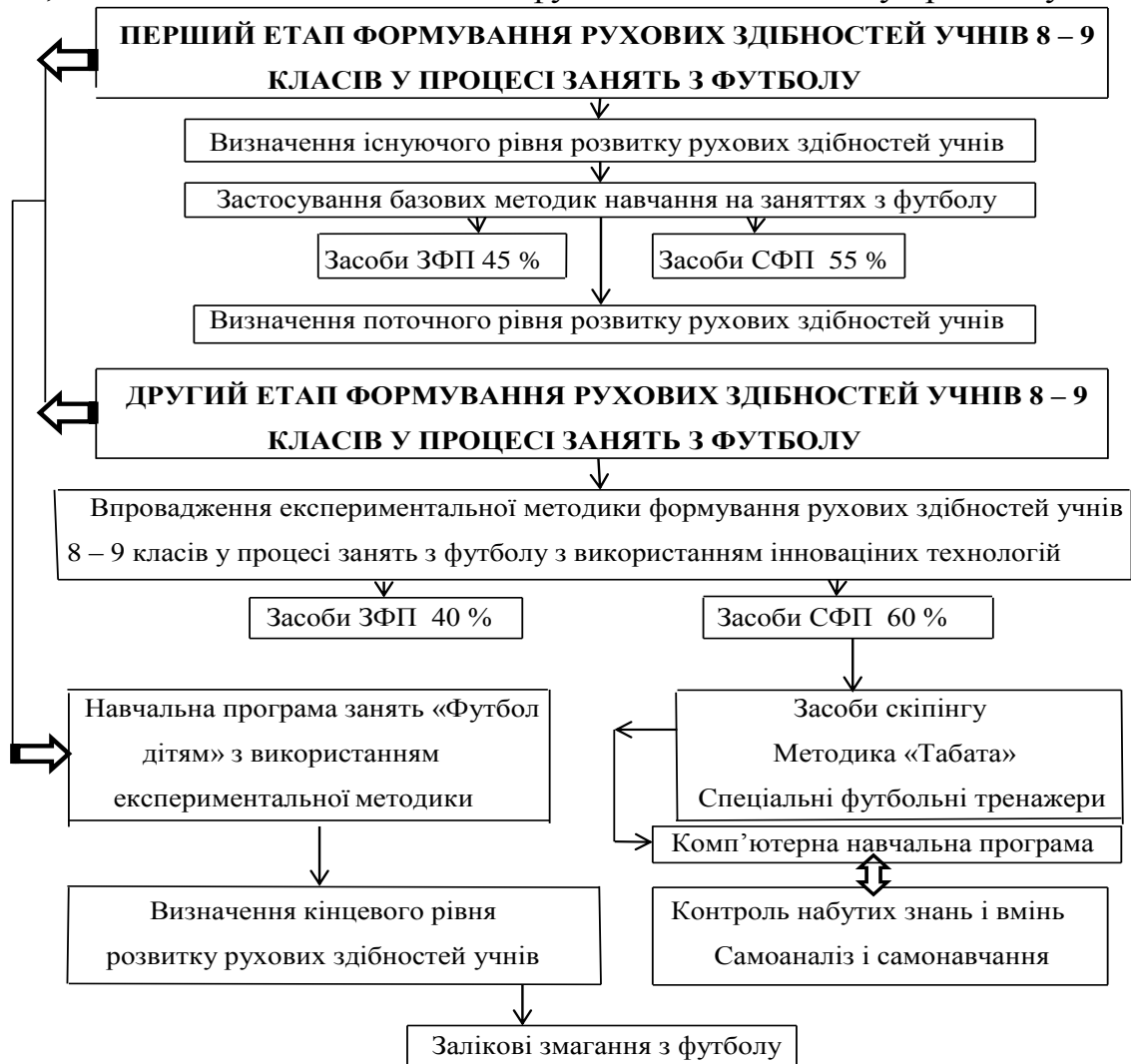

Рис. 1. Поетапна модель формування рухових здібностей учнів 8–9 класів у процесі занять з футболу

Підбір вправ і засобів проводився з урахуванням вікових особливостей, стану здоров'я, фізичного розвитку, функціональних можливостей організму та фізичної підготовленості учнів, згідно поставлених мети, завдань та напрямку заняття (рис. 2, стор. 11). Кінцеві результати тестування показників функціонального стану учнів 8–9 класів та динаміка їх змін за період експерименту (табл. 1, стор. 11) засвідчили ефективність застосування програми занять експериментальної групи, яка передбачала використання 60 % специфічних і 40 % неспецифічних засобів підготовки. Також проведено порівняння показників фізичної підготовленості учнів експериментальної групи, одержаних наприкінці дослідження, з початковими показниками та виявлений наступний приріст цих показників (табл. 2, стор. 12).

Результати формувального експерименту дозволили встановити, що систематичні заняття футболіст із використанням інноваційних технологій сприяють помітному покращенню функціональної, фізичної та технічної

підготовленості учнів, що обумовило доцільність розробки відповідної методики.

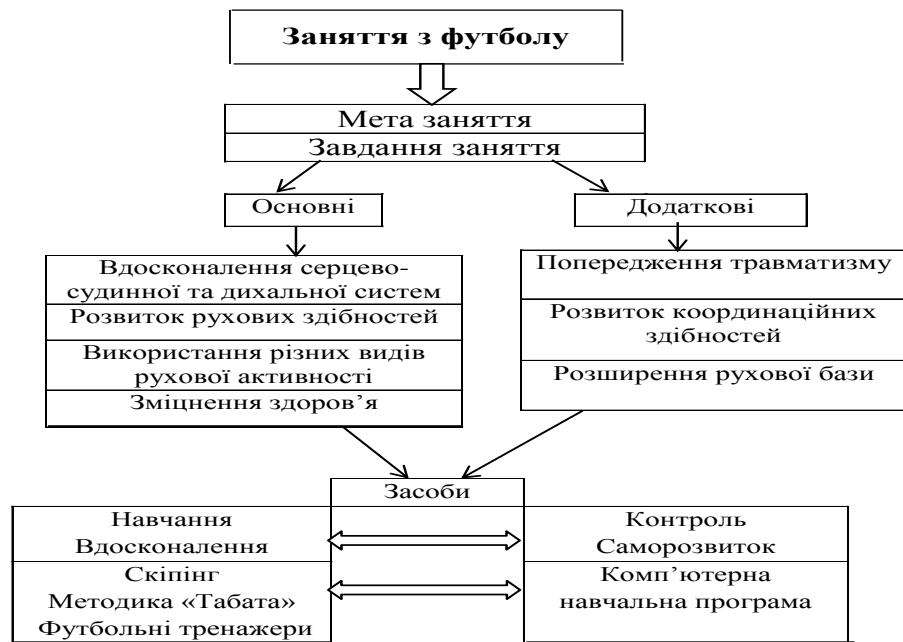

Рис. 2. Модель занять з футболу за експериментальною методикою формування рухових здібностей учнів 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів із використанням інноваційних технологій

Таблиця 1

Динаміка змін функціонального стану та фізичної підготовленості учнів 8–9 класів обох груп за період дослідження, $\bar{X} \pm \sigma$

Показники	Експериментальна група (n=46)		Приріст, %	Контрольна група (n=44)		Приріст, %	Достовірність різниць між групами на кінець експерименту	
	ПЕ	КЕ		ПЕ	КЕ		t	p
Життєва ємність легенів, см ³	2010±79,7	2900±69,4	44,2	1980±81,6	2830±72,0	42,8	5,69	<0.001
Час максимальної затримки дихання, с	44,0±2,9	61,6±3,1	40,0	41,4±2,64	58,5±2,7	41,3	6,2	<0.001
ЧСС спокою, уд. хв ⁻¹	77,7±3,0	70,2±2,8	10,8	78,0±3,3	71,4±2,7	9,3	2,73	<0.01
ЧСС на 1-ої хв. після навантаження, уд. хв ⁻¹	136,4±3,8	127,7±4,0	6,8	135,8±3,7	129,5±3,8	4,9	2,86	<0.01
ЧСС на 2-ої хв. після навантаження, уд. хв ⁻¹	117,6±3,4	104,2±3,3	13,0	119,0±4,0	106,0±3,0	12,3	2,72	<0.01
ЧСС після 2-ої хв. після навантаження, уд. хв ⁻¹	95,3±3,36	89,1±2,4	7,0	96,8±3,83	91,0±2,6	6,4	4,45	<0.001

Примітка: ПЕ – початок експерименту, КЕ – кінець експерименту.

З аналізу табл. 1 та табл. 2 можна зробити висновок, що за час дослідження достовірно зросли показники функціонального стану ($p < 0,001$) та фізичної підготовленості ($p < 0,05$): життєва ємність легенів – з 2010 см³ до 2900 см³ – на

33,2 %; частота серцевих скорочень спокою – з 77,7 уд.·хв⁻¹ до 72 уд.·хв⁻¹ – 10,8 %; час максимальної затримки дихання – з 44 с до 61,6 с – 40 %; частота серцевих скорочень після навантаження – з 95,3 уд.·хв⁻¹ до 89,1 уд.·хв⁻¹ – 7 %; сили – з 13,2 разів до 17,2 разів (тест «кидок медбола 2 кг на дальність») – на 4 %; витривалості – з 9 см до 10,5 см (тест «6-хвилинний безперервний біг») – на 1,5 %; спритності – з 5,8 с до 7 с – (тест «біг 10x10 м по периметру квадрата») на 1,2 %; швидкості – з 7,2 с до 7.8 с (тест «біг 30 м») – на 0,6 %, з 5,5 разів 8,8 разів (тест «теппінг-тест») – на 3,3 %; швидко-силових якостей – з 9,8 см до 11,7 (тест «стрибок в довжину з місця») – на 1,9 %.

Таблиця 2

**Приріст показників фізичної підготовленості учнів обох груп
наприкінці експерименту, %**

Показники	Експериментальна група		Приріст, %	Контрольна група		Приріст, %
	I етап	II етап		I етап	II етап	
Теппінг-тест, кіл-ть торкань за 10 с	5,5	8,8	+3,3	5,55	7,4	+1,85
Біг 30 м з високого старту, с	7,2	7,8	+0,6	7,6	5,4	-2,2
Біг 10x10 по периметру квадрата, с	5,8	7	+1,2	5,6	4	-1,6
Стрибок у довжину з місця, см	9,8	11,7	+1,9	9,6	8,2	-1,4
Кидок на дальність медбола 2 кг, м	13,2	17,2	+4	15,5	15,5	0
6-хвилинний безперервний біг, хв, с	9	10,5	+1,5	9,5	6,8	-2,7

Так, самий низький рівень результатів у вправах швидко-силового характеру виявився за відсутності рухового досвіду учнів і за невеликої кількості часу на навчання. Тому потрібно збільшувати кількість занять на тиждень із трьох до чотирьох разів. Другий етап висуває вже більш серйозні та глобальні завдання в навчанні. За період експерименту були зібрані показники, що дозволили визначити темпи приросту необхідних спеціальних рухових здібностей. Для того, щоб розкрити доцільність розробленої поетапної моделі, оцінити ефективність використовуваних в педагогічному експерименті методів, форм, засобів і методичних прийомів з метою прогнозування перспективності й формування спеціальних здібностей учнів, необхідно використовувати інформативні оціночні засоби (рис. 3).

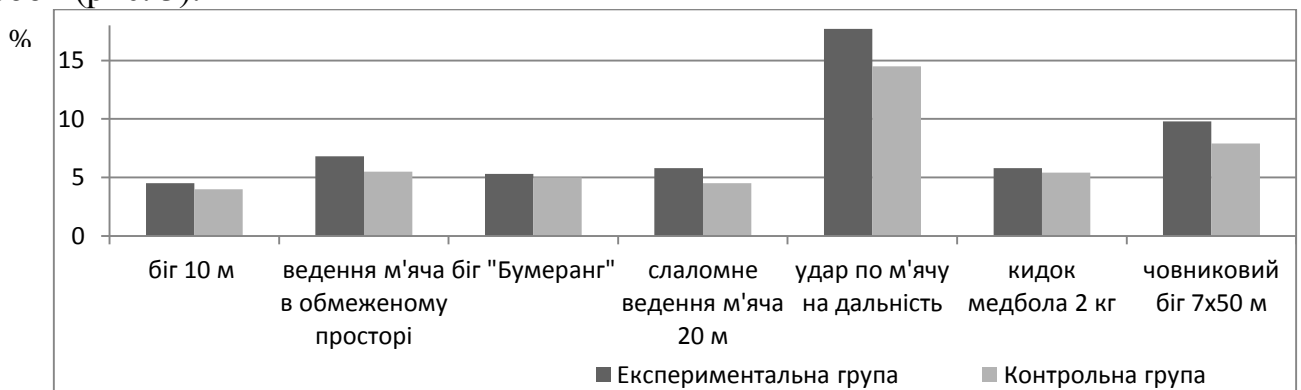

Рис. 3. Приріст показників технічної підготовленості учнів 8–9 класів обох груп на другому етапі дослідження, %

Показники кращої технічної підготовки учнів експериментальної групи були на залікових змагальних іграх з футболу. Таким чином, в учнів ЕГ процес навчання ігровим особливостям футболу здійснювався більш інтенсивно завдяки експериментальній методиці навчання з використанням інноваційних технологій. Упровадження в процес навчання спеціальних футбольних тренажерів зробили заняття з футболу найбільш цікавими для учнів експериментальної групи, а також дали змогу краще вдосконалювати техніку виконання спеціальних елементів, вправ, кидків та ударів по м'ячу. Одержані результати доповнюють сучасні наукові уявлення про систему теоретико-методичних знань щодо використання інноваційних методів у процесі занять футболом учнів 8–9 класів.

Отже, подальшого вивчення потребують можливості розроблення спеціального програмного забезпечення, застосування інноваційних методик на заняттях із фізичного виховання в закладах вищої освіти, а також методика фахової підготовки майбутніх учителів до впровадження цих методів.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення матеріалів літературних джерел, практичного досвіду фахівців, результатів власних досліджень та запропоновано новий підхід до розв'язання наукової проблеми формування рухових здібностей учнів 8–9 класів. Проблему розв'язано шляхом обґрунтування, розробки та експериментальної перевірки методики формування рухових здібностей учнів 8–9 класів із використанням інноваційних технологій у процесі занять футболом.

1. З'ясовано стан дослідження педагогічної проблеми навчання фізичним вправам учнів 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Ретроспективний аналіз спеціальної та наукової літератури засвідчує, що система фізичного виховання в школі не спроможна вирішити питання формування та вдосконалення рухових здібностей. Нагальної потреби в удосконаленні набула навчальна програма з фізичної культури. На заняттях фізичної культури (зокрема, на заняттях футболом) необхідно використовувати інноваційні оздоровчі програми та методики навчання для визначення розвитку рухових здібностей та зміцнення здоров'я учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

2. За період навчання в загальноосвітньому навчальному закладі визначена низька динаміка показників фізичної підготовленості та функціонального стану організму учнів 8–9 класів. Виправити таке положення уявляється можливим лише за умови правильного підбору найбільш ефективних методів, засобів і форм навчання залежно від вікових та фізіологічних особливостей організму учнів, обсягу та інтенсивності фізичних навантажень. Освітній процес з футболу потребує особливої спеціалізованої підготовки, а це можливо тільки з використанням інноваційних технологій.

3. Результати річного порівняльного педагогічного експерименту дозволили виявити ефективність використання програми занять з футболу «Футбол дітям» для учнів 8–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, що включає 60 % специфічних і 40 % неспецифічних засобів. Застосування обґрунтованої програми протягом року забезпечило значну перевагу в учнів ЕГ над учнями КГ, зокрема в

показниках фізичної підготовленості – від 0,6 % до 4 % та функціональних можливостей організму – від 6,8 % до 44,2 %;

4. У процесі формувального педагогічного експерименту виявлено ступінь позитивного впливу інноваційних технологій на процес навчання учнів футболу. За час проведення педагогічного експерименту достовірно покращилися показники функціонального стану учнів експериментальної групи ($p < 0,001$). Так, життєва ємність легенів – на 33,2 %; частота серцевих скорочень у стані спокою – на 10,8 %; час максимальної затримки дихання – на 40 %; частота серцевих скорочень після навантаження – на 7 %. Також достовірно зросли показники фізичної підготовленості учнів ($p < 0,05$): сили – на 4 %; витривалості – на 1,5 %; спритності – на 1,2 %; швидкості – на 0,6 % та 3,3 %; швидкісно-силових якостей – на 1,9 %. Низький рівень результатів у вправах швидкісного характеру виявився за відсутності достатнього рухового досвіду і за невеликої кількості часу на навчання учнів. Тому потрібно збільшувати кількість занять на тиждень із трьох до чотирьох разів.

5. Теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено методику формування рухових здібностей учнів 8–9 класів із використанням інноваційних технологій у процесі занять футболом, модель якої у наступному: тестування вихідних рівнів фізичної, технічної підготовленості та функціонального стану організму учнів 8–9 класів; виконання базової навчальної програми занять, що включає 55 % специфічних і 45 % неспецифічних засобів три рази на тиждень; тестування рівнів фізичної підготовленості та функціонального стану організму учнів після закінчення першого року занять з футболу; виконання річної програми занять «Футбол дітям» із використанням комп'ютерної навчальної програми «М'яч» один раз на тиждень по 15 хв і комплексів вправ скіпінгу, методики «Табата» та спеціальних футбольних тренажерів три рази на тиждень, складеної на основі порівняння одержаних результатів тестування з розробленими характеристиками зазначених показників; тестування показників фізичної, технічної підготовленості та функціональних можливостей учнів 8–9 класів після другого року занять з футболу; проведення залікових змагальних ігор. Визначено ефективність розробленої методики, яка засвідчує достовірне покращення показників фізичної підготовленості учнів 8–9 класів.

Проведене дослідження не вичерпує всього кола питань, пов'язаних із навчанням учнів 8–9 класів футболу з використанням інноваційних технологій. Подальшої розробки та обґрунтування потребують виявлення оптимальних співвідношень часу на вдосконалення техніко-тактичної та теоретичної підготовленості учнів середніх класів із використанням інноваційних технологій, обґрунтування обсягів застосування інноваційних технологій у мікроциклах і мезоциклах під час підготовки до змагань з футболу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких відображені основні результати дисертації

1. Бойченко А. В. Удосконалення техніки футболу дітей середнього шкільного віку за допомогою технічних засобів навчання / А. В. Бойченко // Науковий часопис

НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури : зб. наук. праць за ред. Г. М. Арзютова. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 3К(45)14. – С. 121–124.

2. Бойченко А. В. Заняття з футболу учнів середніх класів на основі інноваційних технологій / А. В. Бойченко, О. М. Школа // Вісник Чернігівського педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів : ЧДПУ імені Т. Г. Шевченка, 2014. – Вип. 118, Т. 3. – С. 33–35. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу та обґрунтування рекомендацій.*

3. Бойченко А. В. Совершенствование тренировочного процесса на основе элементов конфронтационного обучения нападающих в футболе / А. В. Бойченко, О. М. Школа, О. А. Суровов // Вісник Чернігівського педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів: ЧДПУ імені Т. Г. Шевченка, 2015. – Вип. 129, Т. 4. – С. 177–180. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу, виконання розрахунків та обґрунтування рекомендацій.*

4. Бойченко А. В. Дослідження організаційно-методичного і технічного забезпечення секційних занять з футболу учнів 8–9 класів загальноосвітніх шкіл / А. В. Бойченко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. – Чернігів : ЧДПУ імені Т. Г. Шевченка, 2016. – Вип. 136, Т. 4. – С. 20–22.

5. Бойченко А. В. Новая оздоровительная программа для уроков физической культуры с элементами футбола для учеников 8–9 классов / А. В. Бойченко, О. М. Школа // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх навчальних школах : зб. наук. праць. – Запоріжжя : ЗПУ, 2016. – Вип. 47(100). – С. 220–224. *Особистий внесок здобувача: написання обґрунтованої програми занять з футболу.*

6. Бойченко А. В. Использование игрового метода на занятиях мини-футболом в разрезе с традиционными формами подготовки / А. В. Бойченко, Г. В. Таможанська // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – № 4 (301). – Старобільськ : «Вісник», 2016. – С. 73–81. *Особистий внесок здобувача: обґрунтування використання вправ для занять.*

7. Бойченко А. В. Игровые виды двигательной активности как способ повышения мотивации ученической и студенческой молодежи на занятиях по физическому воспитанию / А. В. Бойченко, Е. Н. Школа, А. Г. Шалепя // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – № 3 (308). – Старобільськ : «Вісник», 2017. – С. 134–138. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалів анкетування учнів та виконання розрахунків.*

8. Бойченко А. В. Формування морально-вольових якостей та ціннісних орієнтацій особистості учнів 8–9 класів в умовах модернізації уроків футболу / А. В. Бойченко, А. В. Осіпцов // Духовність особистості: методологія, теорія і практика / Гол. редактор Г. П. Шевченко. – Вип. 5 (80). – Северодонецьк: вид-во СНУ ім. – С. 21–29. *(журнал включено до Міжнародної бази даних Ulrich's Periodical Directory, до Міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus International та ін.). Особистий внесок здобувача: виконання розрахунків експериментальних даних та обґрунтування практичних рекомендацій.*

Опубліковані роботи апробаційного характеру

1. Бойченко А. В. Педагогічна культура вчителя як основа його професійної компетентності / А. В. Бойченко, Н. В. Криворучко, А. М. Доценко // Шляхи і засоби формування педагогічної культури майбутніх педагогів у процесі навчання та позааудиторній роботі : матеріали наук.-практ. конф. – Харків : ХГПА, 2012. – С. 48–49. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу та обґрунтування рекомендацій.*

2. Бойченко А. В. Креативність майбутнього педагога фізичного виховання в контексті професійно-педагогічного зростання / А. В. Бойченко, В. Ю. Чалий // Формування професійної культури майбутніх педагогів в умовах модернізації освіти : матеріали наук.-практ. конф. – Харків, 2012. – С. 46-48. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу та обґрунтування рекомендацій.*

3. Бойченко А. В. Організація занять із фізичного виховання студентів / А. В. Бойченко // Науково-методичні основи сучасного навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах : актуальні проблеми, досвід, перспективи вдосконалення : матеріали Всеукр. науково-практ. конф. – Харків : ХГПА, 2013. – С. 32–33.

4. Бойченко А. В. Применение специальных тренажеров на занятиях по футболу у школьников средних классов / А. В. Бойченко // Физическое воспитание и спорт в высших учебных заведениях : матеріали X Міжнарод. наук. конф., присвячен. 60-річчю БДГУ імені В. Г. Шухова. – Харьков-Белгород-Красноярск, 2014. – С. 31–36.

5. Бойченко А. В. Заняття з футболу школярів середніх класів на основі спеціальних тренажерів / А. В. Бойченко, О. М. Школа // Олімпійський спорт, фізична культура, здоров'я націй у сучасних умовах: зб. наук. ст. Міжнарод. наук. конф. / За заг. ред. проф. Г. М. Максименко. – Луганськ, 2014. – С. 67–70. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу та обґрунтування рекомендацій.*

6. Бойченко А. В. Формування педагогічних компетентностей майбутніх фахівців в умовах навчально-виховного процесу ВНЗ / А. В. Бойченко // *Pedagogika. Teoria. Praktyka.* – Warszawa : Wydawca : Sp.z o.o. «Diamond trading tour», 2014. – P. 54–55.

7. Бойченко А. В. Формування педагогічної компетентності майбутніх фахівців в умовах навчально-виховного процесу ВНЗ / А. В. Бойченко, Г. Б. Носкова // Компетентісно-орієнтований підхід до освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Харків : ХГПА, 2014. – С. 23–24. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу та обґрунтування рекомендацій.*

8. Бойченко А. В. Влияние занятий футболом с использованием технических средств на физическое состояние учеников 8–9 классов. / А. В. Бойченко // Физическое воспитание и спорт в высших учебных заведениях: сб. статей. XI Міжнарод. наук. конф., БДГУ ім. В. Г. Шухова. – Харьков-Белгород-Москва, 2015. – Ч. 2. – С. 23–28.

9. Бойченко А. В. Використання інноваційних методик у процесі підготовки майбутніх вчителів фізичної культури / А. В. Бойченко // Сучасні технології в галузі

фізичного виховання та спорту : зб. наук. праць ІХ міжнар. наук.-практ. конф. – Харків : НАНГУ, 2015. – Вип. 9. – С. 46–49.

10. Бойченко А. В. Разработка и реализация оздоровительной программы с элементами футбола для уроков физической культуры учеников средних классов учебных заведений разного типа / А. В. Бойченко // Фізична культура: теорія і практика. Часопис кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури. – Полтава : Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка, 2016. – № 3. – С. 17–22.

11. Бойченко А. В. Використання інформаційних технологій в галузі фізичного виховання / А. В. Бойченко // Проблеми формування здорового способу життя дітей і молоді та шляхи їх вирішення: матеріали Міжнарод. наук.-практ. конф. фак. фіз. вих. – Харків, 2016. – С. 110–112.

12. Бойченко А. В. Технічні засоби навчання як ефективний інструмент патріотичного виховання школярів / А. В. Бойченко, О. О. Драган, Г. М. Брославська // Розвиток виховної роботи у сучасному вищому навчальному закладі : змістовні домінанти та тенденції : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Харків, 2016. – С. 48–50. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу та обґрунтування рекомендацій.*

13. Таможанская А. В. Влияние секционных занятий мини-футболом на физическую подготовленность студентов 1-2 курсов вузов / А. В. Таможанская, А. В. Бойченко // Актуальні проблеми розвитку традиційних і східних єдиноборств : матеріали Х міжнар. наук.-метод. Інтернет конф. – Харків : НАНГУ, 2016. – С. 488–492. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу.*

14. Бойченко А. В. Інформаційні технології у фізичному вихованні учнів загальноосвітніх шкіл / А. В. Бойченко, О. М. Школа // Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки фахівців в умовах сучасного освітнього простору : матеріали ІІ наук.-практ. конф. – Харків : Харківська державна академія фізичної культури, 2016. – С. 17–19. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу та обґрунтування рекомендацій.*

15. Бойченко А. В. Деякі аспекти роботи інструктора зі спорту в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку / А. В. Бойченко, О. М. Школа, Д. В. Пятницька // Pedagogika. Teoria. Praktyka. – Warszawa : Wydawca : Sp.z o.o. «Diamond trading tour», 2016. – Р. 113–115. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу та обґрунтування рекомендацій.*

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертаційної роботи

1. Бойченко А. В. Вплив навчального процесу на рівень фізичного здоров'я та захворюваність студентів / А. В. Бойченко, Н. В. Криворучко, І. В. Ремзі // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – Харків, 2011. – С. 311–314. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу та обґрунтування рекомендацій.*

2. Бойченко А. В. Збереження та зміцнення здоров'я студентів засобами фізичної культури та спорту / А. В. Бойченко, Д. В. Сичов, Д. М. Водолазкий // Фізичне виховання студентів як запорука формування моральності та здоров'я

нації. – Харків : ХГПА, 2011. – С. 55–57. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу та обґрунтування рекомендацій.*

3. Бойченко А. В. Оптимізація навчального процесу майбутніх фахівців фізичної культури у вищій школі / А. В. Бойченко, В. Х. Фоменко, І. В. Ремзі // Актуальні проблеми розвитку традиційних і східних єдиноборств. – Харків, 2011. – С. 164–167. *Особистий внесок здобувача: обґрунтування рекомендацій.*

4. Бойченко А. В. Самостійна робота студентів. Розвиток фізичних якостей : метод. рекомен. / А. В. Бойченко, Н. В. Криворучко, І. В. Ремзі. – Харків: ХГП, 2011. – 54 с. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу.*

5. Бойченко А. В. Формування культури здоров'я майбутнього викладача фізичної культури / А. В. Бойченко // Наукові записки кафедри педагогіки. – Харків : ХГПА, 2012. – С. 116–123.

6. Бойченко А. В. Фахова підготовка вчителів фізичної культури із впровадженням інтерактивних технологій навчання / А. В. Бойченко, О. М. Школа, Д. В. Пятницька // Науковий часопис. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. – Вип. 4 (74)16. – Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – С. 133–136. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу та обґрунтуванні практичних рекомендацій для занять з футболу.*

7. Бойченко А. В. Фізичне виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів в сім'ї : навчал. посіб. / А. В. Бойченко, В. М. Малєєв, Ю. В. Ніцевич. – Харків: ХГПА, 2013. – 64 с. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу.*

8. Бойченко А. В. Формування рухових здібностей та технічної підготовленості юних футболістів 11–14 років / А. В. Бойченко // ScienceRise. – № 4/1(3). – 2014. – С. 61–66. *(видання входить до міжнародних наукометричних баз BASE, DRJI, OAJI та ін.).*

9. Бойченко А. В. Самостійна робота студентів при засвоєнні програми з фізичного виховання : метод. вказівки для студентів I–V курсів / А. В. Бойченко, О. М. Школа, О. В. Фоменко та ін. – Харків, 2014. – 74 с. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу та обґрунтування вправ.*

10. Бойченко А. В. Основи навчання гри у міні-футбол : навч.-метод. посіб. / А. В. Бойченко. – Харків: ХГПА, 2016. – 118 с.

11. Бойченко А. В. Сенситивные периоды становления технического мастерства юных футболистов в процессе их технической подготовки / А. В. Бойченко, О. М. Школа // Фізична культура, спорт та здоров'я нації : зб. наук. праць. – Вінниця : Вінниц. державн. педагогічний університет імені М. Коцюбинського, 2016. – Вип. 1. – С. 247–250. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу та обґрунтування рекомендацій.*

12. Фізичне виховання студентів : навч.-метод. посіб. / О. М. Школа, Д. В. Пятницька, А. В. Бойченко та ін. / За заг. ред. О. М. Школи. – Харків : ФОП Бровін О. В., 2016. – 456 с. *Особистий внесок здобувача: збір матеріалу.*

АНОТАЦІЯ

Бойченко А. В. Формування рухових здібностей учнів 8–9 класів у процесі занять футболом з використанням інноваційних технологій. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я). – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Міністерство освіти і науки України, Харків, 2018.

Дисертаційне дослідження присвячене проблемі формування рухових здібностей учнів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі занять футболу з використанням інноваційних технологій. Виявлено, що в Україні учнівська молодь має низький рівень фізичної підготовленості та функціонального стану організму. Одним зі шляхів вирішення зазначеної проблеми є розробка та впровадження в освітній процес з футболу оздоровчих методик із застосуванням інноваційних технологій. За матеріалами порівняльного педагогічного експерименту обґрунтовано оптимальну річну програму занять з футболу для учнів 8–9 класів, що містить 60 % специфічних і 40 % неспецифічних засобів навчання. Встановлено, що найсприятливішим у процесі навчання футболу є впровадження методики формування рухових здібностей учнів 8–9 з використанням комплексів вправ скіпінгу, вправ методики «Табата», спеціальних футбольних тренажерів три рази на тиждень і комп'ютерної навчальної програми «М'яч» один раз на тиждень по 15 хв. Під час проведення формувального експерименту обґрунтовано методику навчання учнів 8–9 класів у процесі занять з футболу з використанням інноваційних технологій, яка передбачає моніторинг показників різних видів підготовленості та функціонального стану учнів, реалізацію розробленої річної програми занять, перевірені техніко-тактичні дії на залікових змагальних іграх з футболу.

Ключові слова: загальноосвітній навчальний заклад, учні, футбол, фізична культура, інновація, технологія.

АННОТАЦІЯ

Бойченко А. В. Формирование двигательных способностей учеников 8–9 классов в процессе занятий футболом с использованием инновационных технологий. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения (физическая культура, основы здоровья). – Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, Министерство образования и науки Украины, Харьков, 2018.

Диссертационное исследование посвящено проблеме формирования двигательных способностей учащихся 8–9 классов общеобразовательных учебных заведений в процессе занятий футболом с использованием инновационных технологий. Выведено, что в Украине учащаяся молодежь имеет низкий уровень физической подготовленности и функционального состояния организма. Одним из путей решения данной проблемы является разработка и внедрение в образовательный процесс по футболу оздоровительных методик с применением инновационных технологий. По материалам сравнительного педагогического эксперимента обоснованно оптимальную годовую программу занятий по футболу для учащихся 8–9 классов, которая содержит 60 % специфических и 40 % неспецифических средств обучения. Установлено, что наиболее благоприятным в

процессе обучения футболу является внедрение методики формирования двигательных способностей учащихся 8–9 классов с использованием комплексов упражнений скипинга, упражнений методики «Табата», специальных футбольных тренажеров трёх раз в неделю и компьютерной обучающей программы «Мяч» один раз в неделю по 15 мин. Результаты формирующего эксперимента позволили констатировать эффективность разработанной методики формирования двигательных способностей учеников 8–9 классов с использованием инновационных технологий в процессе занятий футболом, которая выразилась в повышении уровня физической, технической подготовленности и функциональных возможностей организма учащихся.

Ключевые слова: общеобразовательное учебное заведение, ученики, футбол, физическая культура, инновация, технология.

ABSTRACT

Boychenko A. V. Formation of motor abilities of the pupils 8–9 classes in the process of training football using innovative technologies. – Published as manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Sciences (PhD): Speciality 13.00.02 – Theory and Methodology of Education (Physical Education, Fundamentals of Health). – V. N. Karazin Kharkiv National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2018.

Thesis research is devoted to the problem of motor abilities of 8–9th form students of comprehensive schools in the process of football training using innovative technologies. It is revealed that a youth has a low level of physical fitness and functional state of the organism. One of the solving problem is to develop and set health-promoting techniques into educational football training process. In such case, it is determined that the learning process of football becomes the most effective, if innovative technologies will be applied. Based on materials of comparative pedagogical experiment, it is grounded optimal annual curriculum on football for 8–9th form students, which contains 60 % of specific and 40 % of non-specific educational tools. It is decided that the introduction of methods of motor abilities of 8–9th form students using complexes of skipping, "Tabata" techniques, special football training simulators three times a week and computer learning program "Ball" once a week for 15 minutes has the most favourable effect in the learning process. During the formative experiment it is proved the teaching method of 8–9th form students in the process of training football using innovative technologies, which provides monitoring various types of measures of students preparedness and their functional state, the implementation of the annual developed curriculum, monitoring technical and tactical abilities on competitive credit test assignment football games. The results of the formative phase of the experiment allowed to note the effectiveness of the developed method of forming 8–9th form students motor abilities using innovative technologies in the process of football training. This method has resulted in increasing the level of physical, technical competencies and the functioning capabilities of the students' body.

Key words: a comprehensive educational institution, students, soccer, physical culture, innovation, technology.